

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ:
НАЦІОНАЛЬНИЙ, ЄВРОПЕЙСЬКИЙ,
ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИЙ ВИМІРИ**

Матеріали

науково-практичного круглого столу

(м. Суми, 26 січня 2024 року)

Суми
Сумський державний університет
2024

СКЛАД ОРГАНІЗАЦІЙНОГО КОМІТЕТУ:

Крупчан О. Д., доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України, директор Інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України;

Попович Т. Г., кандидат юридичних наук, старший дослідник, учений секретар НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України;

Руденко Л. Д., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки СумДУ;

Плотнікова М. В., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного, європейського права та порівняльного правознавства СумДУ;

Швагер О. А., кандидат юридичних наук, асистент кафедри міжнародного, європейського права та порівняльного правознавства СумДУ

*Рекомендовано до видання
рішенням вченої ради
Навчально-наукового інституту права СумДУ
(протокол № 5 від 23.01.2024 року)*

Правове регулювання фінансових послуг: національний, європейський, глобалізаційний виміри : матеріали науково-практичного круглого столу (м. Суми, 26 січня 2024 р.). – Суми : Сумський державний університет, 2024. – 105 с.

До збірника ввійшли тези доповідей та повідомлення викладачів, студентів, учених та аспірантів ЗВО і наукових установ, які брали участь у науково-практичному круглому столі «Правове регулювання фінансових послуг: національний, європейський, глобалізаційний виміри», присвяченому актуальним питанням правового регулювання ринків фінансових послуг в Україні та Європейському Союзі.

ЗМІСТ

	С.
ВСТУПНЕ СЛОВО.....	6
<i>Bazylieva V.</i> FOREIGN EXPERIENCE IN PROTECTING THE CONSUMERS' RIGHTS OF FINANCIAL SERVICES.....	8
<i>Bila A. V.</i> SOME IMPLEMENTATION ASPECTS OF INTERNATIONAL STANDARDS REGULATING THE FINANCIAL SERVICES MARKET IN UKRAINE.....	13
<i>Shcherban Elena</i> SOME IMPLEMENTATION ASPECTS OF INTERNATIONAL STANDARDS REGULATING THE FINANCIAL SERVICES MARKET IN UKRAINE.....	13
<i>Гуцалюк О. М., Бондар Ю. А.</i> РОЗВИТОК РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	16
<i>Даценко О. І.</i> РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ У ЗАХИСТІ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ.....	20
<i>Дерев'янко Б. В.</i> ПРО ПОСИЛЕННЯ КОНТРОЛЮ ДОТРИМАННЯ ПІДСТАВ НАДАННЯ ОКРЕМИХ ФІНАНСОВИХ ВИПЛАТ.....	23
<i>Дмитренко Е. С.</i> АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ АДАПТАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ФІНАНСОВУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ НАДАВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ У ЗВ'ЯЗКУ ІЗ НАБУТТЯМ УКРАЇНОЮ СТАТУСУ КАНДИДАТА НА ЧЛЕНСТВО У ЄС.....	27
<i>Ільченко М. Г.</i> АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФІНАНСОВО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ КРИПТОВАЛЮТИ У ЗВ'ЯЗКУ ІЗ НАБУТТЯМ УКРАЇНОЮ СТАТУСУ КАНДИДАТА НА ЧЛЕНСТВО У ЄС.....	31

<i>Клименко К. В., Ухналь Н. М.</i> ІНСТИТУТ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ.....	36
<i>Корнева Т. В., Сірочук І. В.</i> ФОРМУВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СТРАТЕГІЇ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	40
<i>Кузмін А. Р.</i> ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ СПІВПРАЦІ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ БАНКОМ РЕКОНСТРУКЦІЇ ТА РОЗВИТКУ.....	45
<i>Маланчук Т. В.</i> НОВІ ПРАВИЛА ЄС ЩОДО ЗАХИСТУ ПРАВ ПОЗИЧАЛЬНИКІВ СПОЖИВЧИХ КРЕДИТІВ.....	48
<i>Плотнікова М. В.</i> ВИМОГИ ДО РЕКЛАМИ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ ЯК СКЛАДОВА ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ У ЄС.....	51
<i>Пожидаєва М. А.</i> ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ АКТИВ ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ У СФЕРІ ПЛАТІЖНИХ ПОСЛУГ У ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ: ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ.....	55
<i>Руденко Л. Д.</i> ДО ПИТАННЯ ПРО ЗАКОННІСТЬ КОМІСІЇ ЗА ОБСЛУГОВУВАННЯ КРЕДИТУ ЯК УМОВИ ДОГОВОРУ СПОЖИВЧОГО КРЕДИТУВАННЯ.....	61
<i>Рудой В. М.</i> ПОСИЛЕННЯ НАГЛЯДУ ЗА НЕБАНКІВСЬКИМИ ФІНАНСОВИМИ УСТАНОВАМИ В УКРАЇНІ.....	64
<i>Рудой В., Лисенко І.</i> НОВАЦІЇ КОНТРОЛЮ ЗА ЗАХИСТОМ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ.....	68

<i>Світличний Д. С.</i> ПРО РОЗВИТОК ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ У СФЕРІ ТРАНСПОРТУ.....	71
<i>Устинова І. П.</i> СВДС ЯК ВИД ФІНАНСОВОГО МОНИТОРИНГУ.....	76
<i>Ушинкіна О. А.</i> ДЕРЖАВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБІГУ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ В УКРАЇНІ: АДАПТАЦІЯ ДО ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ.....	80
<i>Цветков А. М.</i> ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ.....	84
<i>Цукан С. В.</i> ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ЄВРОПЕЙСЬКОГО РЕГЛАМЕНТУ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКІВ КРИПТОАКТИВІВ (MICA).....	89
<i>Швагер О. А.</i> ПОРЯДОК ІНФОРМУВАННЯ УЧАСНИКІВ ПЕНСІЙНИХ СХЕМ УСТАНОВАМИ ПРОФЕСІЙНОГО ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ У ВІДПОВІДНОСТІ ДО ВИМОГ ЗАКОНОДАВСТВА ЄС.....	92
<i>Курса С.</i> ПРАКТИКА СУДУ ЄС У СФЕРІ РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ.....	96
<i>Кучер О.</i> ФОРМУВАННЯ ВИМОГ ДО ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИКІВ ТА ЇЇХ ВПЛИВ НА СИСТЕМУ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ: ДОСВІД ЄС.....	101

СВДС ЯК ВИД ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ

Устинова І. П.

*к.ю.н., доцент,
професор кафедри конституційного і адміністративного права
Юридичний факультет
Національний авіаційний університет*

Діджиталізація у фінансовій сфері як механізм демократизації суспільства є актуальний реформаторський крок сучасної України. Серед інших проєктів, в перспективним і цікавим є e-hryvnia. Станом на жовтень 2022 року зареєстровано торговельну марку "e-hryvnia" та "e-гривня", яка безпосередньо належить Національному Банку України. Відбулася пілотна апробація, так, працівники Міністерства цифрової інформації та розробники державного додатку "Дія", вже у 2021 році отримали зарплатню в цифровій валюті на базі блокчейн. Це стало частиною експерименту зі створення національної валюти, який Міністерство цифрової трансформації проводить у співпраці із Нацбанком. Україна, як одна із перших держав, прагне набрати оберти у сфері цифровізації, створивши цифрову версію своєї національної валюти. Та прийнявши Закони України "Про платіжні послуги" та "Віртуальні активи" поклала початок його юридичного закріплення.

Сучасні юристи-науковці активно обговорюють питання проєкту e-гривні та погоджуються із тим, щоб суспільні та економічні передумови запровадження нової системи обігу гривні є нагальною необхідністю та процесом вписування України до світового нормативного поля регулювання фінансових систем.

Новий формат цифрової валюти CBDC (central bank digital currency), незабаром стане новим офіційним засобом платежу, захищеним державою. Ідею цифрової валюти підтримує більшість центробанків розвинених країн світу та половина із них перейшла до практичних експериментів. З появою розвитку блокчейну та Ethereum смарт контрактів ще більше заохочує суспільство до переходу цифрової валюти, як третьої форми оплати. Так, CBDC не вважається криптовалютою, вони можуть використовувати або не використовувати базу даних, таку як блокчейн, але дана валюта є повністю децентралізована національним банком країни. Нацбанки створюють та зберігають повний контроль над виробництвом, обігом та розподілом цифрової фіатної валюти. CBDC створений на основі токенів або облікових записів та ключовими принципами є конфіденційність, доступ та легкий спосіб розповсюдження.

Україна є одна із перших країн, яка має на меті впроваджувати цифрову валюту в національний обіг в найближчому часі. Міжнародний Валютний Фонд зазначає, що впровадження CBDC покращить операційну та економічну ефективність країн, які розвивається, та можуть стати надійним інструментом для цифровізації та фінансової інклюзії, що передбачає рівний доступ та використання усіх фінансових послуг та продуктів.

Вважаємо визначити чим CBDC відрізняється від звичайної фіатної валюти. Отже, кожна банкнота, тобто гривня, має свій унікальний номер, безготівкові гроші мають спеціальний рахунок в комерційному банку. Цифрова валюта, в свою чергу, емітується у формі унікального коду та зберігається на спеціальному електронному гаманці. Під час проведення транзакцій, посередників немає, або їхня участь взагалі мінімальна, кошти переходять з одного електронного гаманця в інший. Для подібних транзакцій потребується підключення до інтернету, але розробники CBDC працюють також і над можливими офлайн-транзакціями. За допомогою е-гривні можна буде розраховуватись за товари, як і завдяки Apple Pay чи Google Pay, але проведення та процедура транзакцій за кордоном, досі стоїть під питанням та залежить від подальших домовленостями між країнами.

Цифрову валюту не слід зрівнювати із крипто валютою, адже держава не контролює емісію, поширення та використання крипто валюти. CBDC в свою чергу забезпечена реальними валютними резервами країни, тобто цифрова валюта підкріплена до націона-

льної валюти у співвідношенні 1:1, де одна цифрова гривня рівнозначна фіатній валюті та є її абсолютним цифровим аналогом.

На правовому рівні результатом пілотного проекту було прийнято ЗУ "Про платіжні послуги" із закріпленням цифрової валюти як державну форму грошової одиниці. Закон не встановлює безпосередньо правил щодо електронної гривні, але зазначає, що платіжні системи, які використовуються в Україні мають бути зареєстровані відповідно до законодавства, включаючи Закон України "Про електронні гроші". Також цифрова валюта зазначена в Законі як «електронна форма грошової одиниці України, емітентом якої є Нацбанк» [4].

НБУ підкреслює, що на даний момент не йдеться про повну заміну готівці та безготівкових розрахунків, але е-гривня стане альтернативою готівці, електронним грошам та платіжним карткам. Завдяки цифровій валюті є можливість знизити вартість безготівкових операцій завдяки відмові від еквайрингової комісії, тобто плату за обробку платіжних транзакцій, здійснених за допомогою банківських карт або інших електронних засобів платежу. Експерти міжнародної компанії PwC віднесли е-гривню до найбільш зрілих проектів цифрових валют у світі, розмістивши її на 4-те місце.

Відповідно до Закону України "Про віртуальні активи", де віртуальними активами визначається нематеріальне благо, що є об'єктом цивільних прав, має свою вартість, та існує лише в електронному вигляді. Саме визначення "віртуальні активи" раніше стосувались виключно крипто валюти, тепер же ними активи, які вільно торгуються на ринку, вартість має цифрове відображення, мають свою ідентифікацію та систему обігу. Нацбанк виявив значну зацікавленість щодо застосування е-гривні як інструмент у здійсненні операцій віртуальних активів, та стверджує, що цифрова гривня має буде реалізована на базі технології блокчейн.

Запровадження проекту е-гривні має потенціал надати значно новіші можливості для держави, бізнесу та громадян. З точки зору організації та проведення фінансового контролю та фінансового моніторингу, цей проект зможе чіткіше проведення відслідковування використання адресних допомог соціальним верствам населення та іншим адресним виплатам та проектам різних рівнів бюджетів. Цей проект може створити нові параметри взаємодії між ними, що будуть швидкими та високоефективними, зменшивши затримки, пов'язані з додатковими посередниками, а також

уникнувши додаткових ризиків корупції. Е-гривня значно посилить макроекономічну стабільність країни. Завдяки цифровій валюті, мінімізує витрати для держави та бізнесу під час транзакцій. Вважаємо, що запуск е-гривні посилить конкуренцію між банками, що в свою чергу також знизить вартість на банківські послуги. ЄЦБ (Європейського центрального банку), в свою чергу стверджує, що головною метою запровадження євро є конкурентна спроможність із іноземними стейблкоїнами.

Е-гривня буде корисним інструментом у боротьбі із корупцією. Всі транзакції, здійсненні цифровою валютою будуть реєструватись в електронній формі, що зменшить ризик втрати чи фальсифікації документації. При транзакції цифрової валюти скорочується кількість посередників, що також передбачає зменшення ризику корупції. Впровадження цифрової валюти центральним банком підвищить прозорість, посиливши контроль за збиранням податків та відповідно витрачанням державних коштів. Фінансово контрольні заходи будуть більш оптимальними та ефективними, фінансові транзакції будуть моніторитись, особливо ті, які відбуваються в тіні, що значно підвищить довіру до фінансової системи країни та знизить рівень злочинності та шахрайства. Цифрова валюта забезпечить інновації в державному адмініструванні, та створить можливість у реалізації системи автоматичного оподаткування. Так званий " транзакційний податок" який збирається з кожної продажі між покупцем та продавцем. Транзакційне оподаткування є ефективним засобом фінансування державних видатків та реалізації соціальних програм, при якому податки сплачуються автоматично без використання жодних посередників. Можливе запровадження автоматичних штрафів та стягнень. В такому випадку, буде значно важче знайти лазівку в податковому законодавстві.

Безперечно, запуск е-гривні стане вагомим кроком для України у формуванні іміджу сучасної високотехнологічної країни, адже це стане одним з перших прикладів впровадження нового інструменту регулювання грошового обігу на державному рівні. Також впровадження е-гривні зміцнить інтеграцію національної цифрової валюти з іншими державними електронними сервісами. Україна, в свою чергу, планує реалізовувати пілотний проєкт у 2023 році, в вже в наступному будуть приймати рішення щодо повного провадження цифрової валюти в обіг. Міністерство цифрової інформації, ТАСкосбанк, Stellar, Bitt експериментують із е-гривнею, випро-

буючи технології розподіленого реєстру. У рамках дослідження та моніторингу світових тенденцій, Україна співпрацюватиме із центральними банками та іншими міжнародними фінансовими інституціями задля якісного впровадження цифрової валюти.

Література:

1. Цифрові валюти – що про них говорять у США та в Україні. URL: <https://ukrainian.voanews.com/a/Krytovaluty-tsifrovi-valiuty/5928491.html> (Дата звернення 10.09.2023 р.).

2. Для чого Україні цифрова гривня? Які перспективи для економіки України та суспільства відкриває впровадження електронної гривні?

URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2021/07/6/675679/> (Дата звернення 10.09.2023 р.).

3. Устинова І. Правові засади забезпечення фінансової безпеки державних активів в сучасній трансформаційній парадигмі. *Забезпечення конституційних прав громадян в контексті конвенційних зобов'язань України* / І. М. Сопілко, Ю. Л. Юринець, Ю. Д. Кунев та ін. Київ: «Видавництво «Людмила», 2022, С. 45–73.

4. Устинова І.П., Рябоконт Ю. В. Е-гривня як нова форма фінансового контролю в забезпеченні антикорупційної політики. *Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право»*. 2023. № 3(68). С. 120–125.